

На шляху до Європейського союзу

Д-р Мирослава Антонович

2-4 серпня в Гумбольдтському університеті у Берліні проходив регіональний європейський конгрес „Подолання європейських кордонів: ЕС та його сусіди”. Організатором щорічного конгресу є німецька Асоціація східноєвропейських студій (DGO). Цього року конгрес проходив під патронатом федерального міністра закордонних справ д-ра Франка-Вальтера Стайнмаса.

Група українських учасників конгресу - науковці, працівники Секретаріату Президента України, апарату Верховної Ради України, Інституту законодавства Верховної Ради - була однією з найбільших за чисельністю. Авторка цієї статті отримала пропозицію організувати секцію на конгресі від Наукового Товариства ім. Шевченка (США), за фінансової та організаційної підтримки якого і стала можливою секція „Європейська інтеграція України: виклики та можливості”. Секція викликала велику зацікавленість учасників Конгресу, і була однією з найчисельніших.

Доповідачі на секції - проф. Михайло Кірсенко (Києво-Могилянська академія та Дипломатична академія при Міністерстві закордонних справ України), доц. Мирослава Антонович (Києво-Могилянська академія), Олег Процик (Європейський центр з питань національних меншин, Німеччина) - торкнулись актуальних проблем європейської інтеграції України: регіонального контексту європейської інтеграції України; практики України щодо покарання за злочини тоталітарного комуністичного режиму в контексті відповідної європейської практики; ролі політичних партій в Україні. В доповідях зазначались позитивні зміни в Україні за останні роки: і наближення української політичної системи до європейської, прийняття Закону України „Про Голодомор 1932-33 років в Україні” як свідчення усвідомлення (в першу чергу українськими політиками) великої трагедії українського народу, без якого неможливе творення європейської нації тощо. Учасників дискусії цікавили проблеми міжконфесійних відносин в Україні, мовне питання, регіональні відмінності в Україні тощо.

На пленарному засіданні з доповідями виступили міністер Гернот Ерлер, колишній президент Польщі Олександр Квасневський та президент німецької Асоціації

східноєвропейських студій д-р Ріта Юсмус. О. Квасневський наголосив на тому, що політика європейського сусідства (European Neighborhood Policy) щодо України та декількох інших країн не є на заміну членства в Європейському союзу, а є елементом європейської інтеграції. Хоча, звичайно, мова про переговори щодо членства можлива лише після подолання політичної кризи в Україні. Г. Ерлер у своїй доповіді приділив велику увагу партнерству ЕС та України в рамках Чорноморського співробітництва. Незрозумілим, однак, залишився великий пієт пана міністра до Росії - так, ніби в Росії немає серйозних проблем з дотриманням прав людини та принципів демократії, що є основними цінностями ЕС.

Крім згаданої вище секції, проблемі Україна-ЕС були присвячені ще три секції. Цікаво, що підсумковий круглий стіл також був присвячений українській тематичі. Від України доповідачем на круглому столі був професор Олексій Гарань, який дуже вдало акцентував свій виступ на досягненнях України за останні роки в сфері дотримання таких європейських цінностей, як вільні справедливі вибори, мистецтво досягнення компромісу, свобода слова та преси тощо. І навіть минулий дуже тяжкий політичний рік не став втраченим роком - політики продемонстрували свої моральні якості, і виявилось, що „відступництво” насправді може бути „страшне” і каране.

Дуже приємно було бачити серед учасників Конгресу молодих талановитих українських науковців та практиків у сфері європейської інтеграції. Зокрема Ольга Шумило, член робочої групи з ведення переговорів щодо нового договору між ЕС та Україною (Enhanced Agreement between the EU and Ukraine), чітко визначила причини, з яких членство України в ЕС не є в порядку денному зараз: навіть переговори зі згаданого договору ведуться здебільшого бюрократами, отримують недостатню політичну підтримку, слабе громадянське суспільство (майже відсутні „think-tanks”, які працюють з урядом над цим питанням) тощо. Старший науковий співробітник Інституту політичних та етнонаціональних студій НАН України Галина Зеленко професійно проаналізувала недоліки виборчого законодавства, зокрема проблему „закритих” виборчих списків у світлі сучасної європейської практики. Приємним було й те, що серед учасників конгресу було п'ятеро українських фудбрайтівців: Наталя Чечель, О. Гарань, М. Кірсенко, Олена Бетлій та авторка цієї замітки.

Зацікавленість Україною, яка дуже чітко відчувалась на конгресі, а також спілкування з молодими учасниками конгресу з України - найбільші підстави для оптимізму щодо вступу України до ЕС. І до того ж, дата все-таки прозвучала - 2020 рік. Зрештою, це не за горами...

Про автора: Мирослава Антонович - завідувачка катедри загальноправових наук Національного університету „Києво-Могилянська академія”, президент Українського футбрайтівського товариства. Авторка монографій „Україна в міжнародній системі захисту прав людини” (Київ, 2000) та семи навчальних посібників і понад 60 публікацій. Голова панелі, яку спонзорувало НТШ-А на Берлінському конгресі.